CÂTEVA PROIECTE, PROBE ŞI SPECIMENE MONETARE ROMÂNEŞTI

CONSTANTIN MIHAI
şi *RADU OCHEŞEANU*

Informaţia cercetătorului interesat în studierea monedei moderne româneşti rămâne a fi încă foarte sumară în ceea ce priveşte domeniul proiectelor şi probelor monetare, a căror valoare documentară pentru cunoaşterea istoriei monedei considerăm că nu mai este cazul să o subliniem aici. Şi aceasta se explică prin faptul că instituţia emitentă a acoperit din totdeauna cu un văl de discreţie ansamblul operaţiunilor de pregătire a noilor însemne monetare, văl rareori străpuns şi în cele mai multe din cazuri doar după mulţi ani, odată cu intrarea, cu totul întâmplătoare, în colecţii, a pieselor din această categorie de material numismatic [1]. De altfel, acestea sunt destinate a fi cunoscute doar de un cerc restrâns de funcţionari şi demnitari ai statului, fiind pregătite a fi înfăţişate acestora doar într-un mic număr de exemplare.

Unul din semnatarii lucrării de faţă a avut, la începuturile activităţii sale de colecţionar, nesperata şansă să procure pentru colecţia sa un număr de proiecte şi de probe monetare româneşti. Acestea au fost puse la dispoziţia autorilor catalogului standard în uz [2], dar, din păcate, la publicarea acestor proiecte şi probe s-au strecurat câteva inexactităţi şi omisiuni [3]. Am considerat, din această cauză, necesară republicarea integrală a colecţiei, mai ales că pentru proiectele monedei de 50 bani 1921 a fost, nu de mult, publicat cu acribia necesară un al doilea set de probe [4], iar o analiză comparativă a reprezentărilor, cum majoritatea proiectelor sunt comune, ar putea, cu rezervele necesare, să completeze măcar ipotetic, pentru fiecare nominal, întreaga gamă de reprezentări monetare creată de lucrătorii firmei elveţiene Huguenin [5].

PROIECTE FOTOGRAFIATE PE METAL, PROPUSE DE FIRMA HUGUENIN PENTRU MONEDELE DE 25 BANI, 50 BANI 1921 ŞI 1 LEU 1922

I

25 bani 1921

A) Cu milesimul 1921 pe avers

1. ↑ 19 mm.
Av. Harta României întregite, cu principalele oraşe: ARAD, TEMISOARA, CRAIOVA, BUCARESTI, GALATI, MARASESTI, (restul ilizibil) [6]. O eşarfă cu deviza NIHIL SINE DEO traversează harta; sus semicircular ROMANIA; jos milesimul 1921.
Rv. 25/BANI: în dreapta, ramură de măslin; cerc perlat.
Starea de conservare: av. mediocră; rv. foarte bună.
MBR, p. 302, nr. 220 a.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com



Pl. I. Proiecte fotografiate pe metal: 25 bani 1925.

2. ↑ 19 mm.
Av. În câmp stânga pe un piedestal urnă în care arde flacăra veşnică[7], în dreapta ramură de măslin; sus semicircular ROMANIA; jos milesimul 1921.
Rv. Ca la nr. 1.
Starea de conservare: av. foarte slabă; rv. mediocră.
MBR, p. 302, nr. 220 c.
3. ↑ 19 mm.
Av. În câmp dreapta cornul abundenţei [8]; sus semicircular ROMANIA, în câmp, central, milesimul 1921; cerc perlat.
Rv. Ca la nr. 1.
Starea de conservare: av. foarte slabă; rv. mediocră.
MBR, p. 302, nr. 220 e.

B) Cu milesimul 1921 pe revers

4. ↑ 19 mm.
Av. Exploatare petroliferă, în centru; în prim plan, sondă de epocă în erupţie; în câmp, central, cartuş cu inscripţia ROMANIA.
Rv. 25, dedesubt, în cartuş, BANI; în câmp stânga ramură de măslin; în exergă milesimul 1921.
Starea de conservare. bună.
MBR, p. 302, nr. 220 b.
5 ↑ 19 mm.
Av. În câmp, sus, cifrul încoronat al regelui Ferdinand I; în stânga opaiţ aprins, pe al cărui mâner stă o caneforă [9], în dreapta, de sus în jos, ROMANIA; cerc de perle şi ove.
Rv. Ca la nr. 4.
Starea de conservare: bună.
MBR, p. 302, nr. 220 d.

II

25 bani 1921 cu perforaţie centrală

A) Cu milesimul 1921 pe avers

6. ↑ 19 mm.
Av. În câmp sus acvilă cruciată şi conturnată, cu zborul în jos; jos ROMANIA, dedesubt milesimul 1921.
Rv. 25 / BANI; în dreapta spic de grâu.
Starea de conservare: av. bună; rv. mediocră.
MBR, p. 302 - 303, nr. 220 f.
7. ↑ 19 mm.
Av. Ca la nr. 6, dar ROMANIA
Rv. Ca la nr. 6.
Starea de conservare: mediocră.
MBR, - , cf. p. 302 - 303, nr. 220 f.
8. ↑ 19 mm.
Av. În câmp sus acvilă cruciată şi conturnată, cu zborul în jos, şi aripile parţial deschise, între două coroane regale; jos ROMANIA, dedesubt milesimul 1921.
RV. Ca la nr. 6.
Starea de conservare: av. foarte bună, rv. mediocră.
MBR, p. 303, nr. 220 g.
9. ↑ 19 mm.
Av. În câmp sus acvilă cruciată în zbor spre dreapta; jos ROMANIA, dedesubt milesimul 1921.
Rv. 25/ BANI, în dreapta cifrul încoronat al regelui Ferdinand I.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 220 h.

B) Fără milesim

10. ↑ 19 mm.
Av. În câmp jos cifrul regelui Ferdinand I între două ramuri de stejar, deasupra fiecărei ramuri câte o coroană regală, sus, semicircular, ROMANIA.
Rv. Ca la nr. 6.
Starea de conservare: av. foarte slabă; rv. bună.
MBR, p. 303, nr. 220 i.

III

50 bani 1921

A) Cu milesim pe avers

11. ↑ 21 mm.
Av. În câmp pe un piedestal urnă în care arde flacăra veşnică; în dreapta ramură de măslin; sus, semicircular, ROMANIA, jos milesimul 1921.
Rv. 50 / BANI; în câmp dreapta două spice de grâu
Stare de conservare: av. mediocră; rv. foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 a.
12 ↑ 21 mm.
Av. În câmp *lupa capitolina* spre stânga pe un piedestal; sus ROMANIA; în exergă milesimul 1921.
Rv. Ca la nr. 11.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 c.
13. ↑ 21 mm.
Av. În câmp, pe un drum de ţară, peste un podeţ, car tras de doi boi; în câmp sus ROMANIA; în exergă, milesimul 1921.
Rv. Ca la nr. 11.
Starea de conservare: av. bună; rv. mediocră.
MBR, p. 303, nr. 221 d.
14. ↑ 21 mm.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com



Pl. II. Proiecte fotografiate pe metal: 50 bani 1921 şi 1 leu 1922.

Av. În câmp snop de grâu, cu spicele spre dreapta; în câmp sus; semicircular ROMANIA; jos milesimul 1921.
Rv. 25 / BANI: în dreapta cifrul încoronat al regelui Ferdinand I.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 f.

B) Cu milesimul 1921 pe revers

15. ↑ 21 mm.
Av. Exploatare petroliferă: în centru, în prim plan, sondă de epocă în erupţie; în câmp, central, cartuş cu inscripţia ROMANIA.
Rv. 50 / BANI; în dreapta tulpină de porumb cu ştiulete; jos milesimul 1921.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 b.
16. ↑ 21 mm.
Av. În câmp sus cifrul încoronat al regelui Ferdinand I, în stânga opaiţ aprins, pe al cărui mâner stă o caneforă, în dreapta, de sus în jos, ROMANIA; cerc de perle şi ove.
Rv. Ca la nr. 15.
Starea de conservare: mediocră.
MBR, p. 303, nr. 221 e.

IV

50 bani 1921 cu perforaţie centrală

A) Cu milesimul 1921 pe avers şi revers

17. ↑ 21 mm.
Av. În câmp sus acvilă cruciată şi conturnată, cu zborul în jos şi aripile parţial deschise; între două coroane regale, jos ROMANIA; dedesubt milesimul 1921.
Rv. 50/BANI; cifra 50 stilizată, în câmp dreapta două spice de grâu; deasupra milesimul 1921.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 g.

B) Cu milesimul 1921 pe revers

18. ↑ 21 mm.
Av. În câmp jos cifrul regelui Ferdinand I între două ramuri de stejar, deasupra fiecărei ramuri câte o coroană regală, sus, semicircular, ROMANIA.
Rv. Ca la nr. 17.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303, nr. 221 h.
19. ↑ 21 mm.
Av. În câmp patru spice de grâu „în vârtej": sus, semicircular: ROMANIA.
Rv. Ca la nr. 17.
Starea de conservare: foarte bună.
MBR, p. 303 - 304, nr. 221 i.

V

1 leu 1922

20. ↑ 24 mm.
Av. În câmp snop de grâu cu spicele spre dreapta; sus, semicircular, ROMANIA, jos milesimul 1922.
Rv. 1 LEU; în câmp sus coroana regală, iar în dreapta spic de grâu.
Starea de conservare: foarte bună, dar muchea uşor pilită.
MBR, –, vezi p. 304, nr. 223, dar înregistrată ca probă de nichel, deşi este descrisă şi ilustrată aceeaşi piesă [9].

Probe monetare

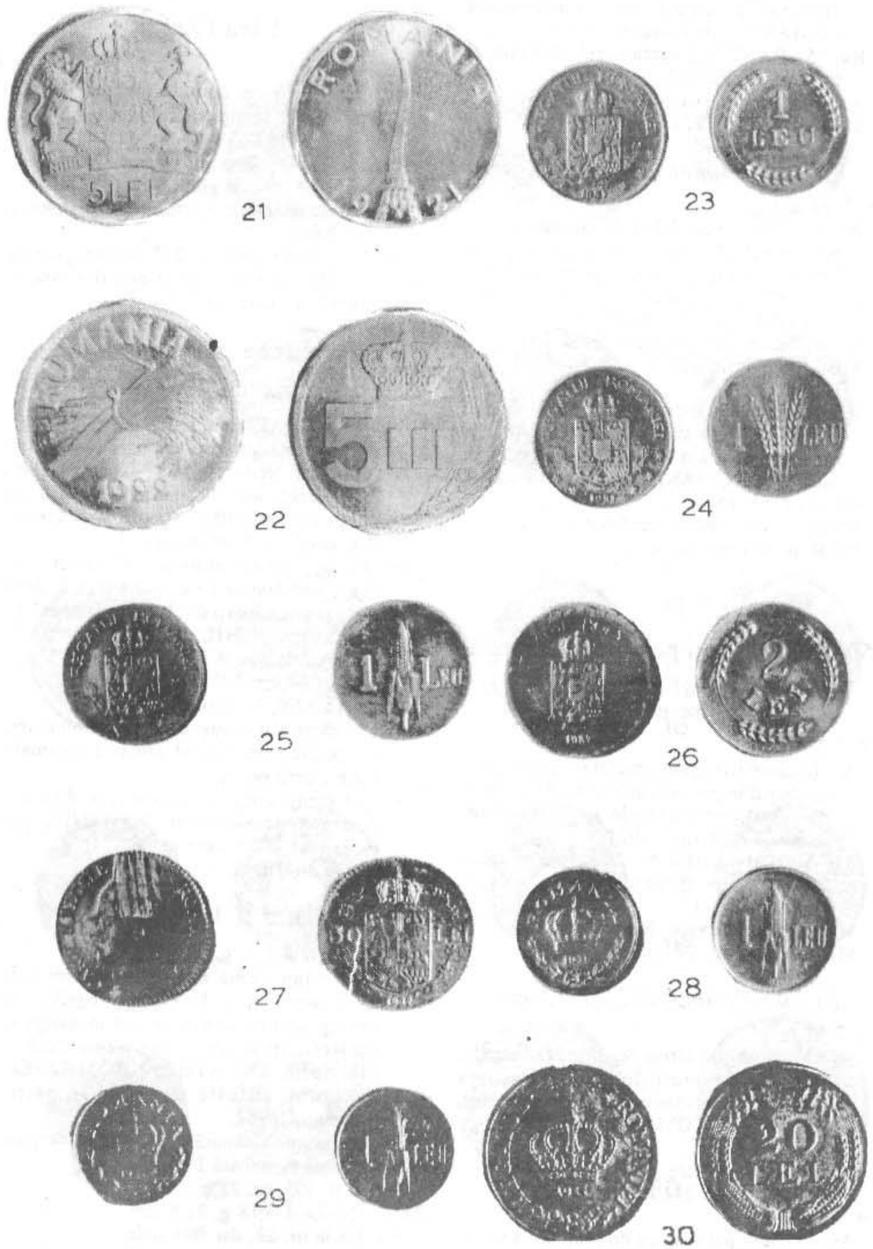
Ferdinand I 1914-1927

21. Ni ↑ 14,67 g, 32 mm, muchie zimţată.
Av. În câmp capricorn din care se revarsă spice şi fructe; sus semicircular, ROMANIA; jos milesimul 19-21. În câmp stânga incizată cifra 8 (numărul de ordine al exemplarului de probă).
Rv. În câmp stema mijlocie a României, md. 1881, surmontată de coroana regală, de o parte şi alta suporţi doi lei, dedesubt eşarfă cu deviza NIHIL SINE DEO [10], jos valoarea nominală 5 LEI.
MBR, p. 304, nr. 222.
22. Ni ↑ 15,37 g, 33 mm.
Av. În câmp sus coroana regală a României; în dreapta spic; central valoarea nominală 5 LEI; cerc perlat.
Rv. În câmp snop cu spicele spre dreapta; deasupra, semicircular, ROMANIA; jos milesimul 1922, cerc perlat.
MBR, p. 304, nr. 225.

Carol II 1930-1940

23. Cu-Ni-Zn ↓ 3,18 g, 21,5 mm.
Av. În câmp stema mică a României md. 1921, surmontată de coroana regală pe o semicunună de ramuri de laur în stânga şi de stejar în dreapta. Sus, semicircular, inscripţia REGATUL – ROMANIEI; dedesubt, cu câte trei stele în părţi, milesimul 1937.
Rv. În cununa alcătuită din trei spice de grâu valoarea nominală 1 / LEU.
MBR, p. 305, nr. 233.
24. Cu-Ni-Zn ↓ 3,18 g, 21,5 mm.
Av. Ca la nr. 23, dar fără stele.
Rv. În câmp trei spice de grâu cu vârful în sus; de o parte şi de alta a reprezentării valoarea nominală 1 - LEU.
MBR, p. 305, nr. 235.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com



Pl. III. Probe monetare din anii 1921-1944.

25. Cu-Ni-Zn ↓ 3,11 g, 21,5 mm.
Av. Ca la nr. 23, dar fără stele şi milesim.
Rv. În câmp ştiulete de porumb; de o parte şi de alta a reprezentării valoarea nominală 1 - LEU.
MBR, p. 305, nr. 236.
26. Cu-Ni-Zn ↓ 4,06 g, 23 mm.
Av. Ca la nr. 23 dar fără stele.
Rv. Ca la nr. 23, dar valoarea nominală 2 / LEI, rândul doi semicircular.
MBR, p. 305, nr. 234.
27. Cu-Ni-Zn ↓ 3,18 g, 23 mm.
Av. Bustul regelui Carol II în uniformă militară şi coif cu panaş spre dreapta, circular CAROL II REGELE – ROMANILOR, cerc perlat.
Rv. Stema mică a României, md. 1921, surmontată de coroana regală şi înconjurată de două ramuri, în stânga de laur, în dreapta de stejar; în părţi, întrerupând ghirlanda, valoarea nominală 50 – LEI; jos milesimul 1937; cerc perlat.
MBR, p. 305, nr. 237.
28. Cu-Ni-Zn ↓ 2,72 g, Piesa tronconică, ştanţa av. 18,5 mm, ştanţa rv. 19 mm.
Av. În câmp coroana regală a României în semicununã de laur la stânga şi de stejar la dreapta, sus, semicircular, ROMANIA, sub coroană milesimul 1937.
Rv. Ştiulete de porumb; de o parte şi de alta a reprezentării valoarea nominală 1 – LEU; sub ştiulete modelator I. JALEA.
MBR, p. 305, nr. 238.

Mihai I
a doua domnie 1940-1947

29. Cu-Ni-Zn ↓ 2,75 g, 18 mm.
Av. Ca la nr. 28, dar milesimul 1941.
Rv. Ca la nr. 28, dar sus în dreapta incizată cifra 23 (numărul de ordine al probei).
MBR, – , cf. p. 305, nr. 239 a, dar fără număr de ordine.
30. Cu-Ni-Zn ↓ 7,41 g, 26,5 mm, muchie zimţată.
Av. În câmp coroana regală a României, circular, REGATUL – ROMANIEI, inscripţie întreruptă sus şi jos de câte o ramură de laur şi stejar, sub coroană milesimul 1944.
Rv. În cunună de plante agricole valoarea nominală 20 / LEI; în exergă gravor H IONESCU.
MBR, –

Specimene monetare
Republica Populară Română
1947 - 1965

31. Cu-Ni-Zn 0,97 g, 15 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R.P.R. md. 1952 (md. = model).
Rv. Neimprimat.
31. a. Ca mai sus, dar 1,01 g.
Av. Neimprimat.
Rv. 1 / BAN; dedesubt milesimul 1954.
MBR, –
32. Cu-Ni-Zn 1,98 g, 18 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R.P.R. md. 1952.
Rv. Neimprimat.
32 a. Ca mai sus, dar 1,95 g.
Av. Neimprimat.
Rv. 3 / BANI; dedesubt milesimul 1954.
MBR, –
33. Cu-Ni-Zn 2,32 g, 20 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R.P.R. md. 1952.
Rv. Neimprimat.
33 a. Ca mai sus, dar 2,41 g.
Av. Neimprimat.
Rv. 5 / BANI; dedesubt milesimul 1956.
MBR, –
34. Cu-Ni 1,92 g, 17 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R. P. R. md. 1952; sub stemă o linie; circular, REPUBLICA POPULARA ROMINA.
Rv. Neimprimat.
34 a. Ca mai sus, dar 1,79 g.
Av. Neimprimat.
Rv. 10 / BANI; dedesubt milesimul 1956; totul în cunună.
MBR, –
35. Cu-Ni 3,57 g, 22 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R.P.R. md. 1952; sub stemă o linie; circular, REPUBLICA POPULARA ROMINA.
Rv. Neimprimat.
35 a. Ca mai sus.
Av. Neimprimat, dar 3,48 g.
Rv. 25 / BANI; dedesubt milesimul 1955; totul în cunună.
MBR, –
36. Ni 4,84 g, 25 mm, muchie zimţată.
Av. Stema R.P.R. md. 1952; circular, REPUBLICA POPULARA ROMINA; dedesubt între patru semne pătrate milesimul 1956.
Rv. Neimprimat.
36 a. Ca mai sus, dar 4,56 g.
Av. Neimprimat.
Rv. Muncitor cu capul spre dreapta lucrând la nicovală; în fundal uzină siderurgică; de o parte şi de alta valoarea nominală 50 – BANI.
MBR, –

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com



Pl. IV. Cutie cu specimene monetare RPR – 1956.

Proiecte fotografiate pe metal

Nu vom mai insista şi noi asupra semnificaţiilor reprezentărilor propuse de proiectanţii ministerului de finanţe român. Aceasta s-a făcut cu un alt prilej şi considerăm că sunt suficiente pentru a reveni acum[11]. Îndreptând sau completând, acolo unde era necesar, descrierile catalogului standard, ţinem să amintim aici prezenţa în colecţia Mihai şi a unui alt proiect al monedei de 25 bani (nr. 7 în catalogul nostru) care a scăpat atenţiei primului editor. Acesta este un exemplar asemănător proiectului MBR, nr. 220 f, dar la care după numele ţării urmează un punct.

Tabel

de concordanţe al reprezentărilor de pe aversul proiectelor de 25 bani şi 50 bani 1921

Nr crt	Categoria	Reprezentarea	Col Mihai[12] 25 bani	50 bani	Col. MIAMB[13]	Total 25	50
1	cu milesim pe avers	Harta României	220 a	–	9	x	x
2		Urnă cu flacără	220 c	221 a	6	x	x
3		Capricorn	220 e	–	4	x	x
4		Lupa Capitolina	–	221 c	8	x	x
5		Car cu boi	–	221 d	5	–	x
6		Snop	–	221 f	3	–	x
7		Stema mică md. 1881	–	–	7	–	x
8	cu milesim pe revers	Sondă	220 b	221 b	1	x	x
9		Opaiţ cu caneforă	220 d	221 e	2	x	x
10	perforaţie centrală	Acvilă cu aripi deschise	220 f	–	–	x	–
11	cu milesim pe avers sau şi pe revers	Idem, dar inscripţie	MBR –	–	–	x	–
12		Acvilă spre dreapta	220 h	–	–	x	–
13		Acvilă cu aripi parţial deschise	220 g	221 g	–	x	x
14	ca mai sus, cu milesim pe revers sau fără milesim	Spice de grâu în sausvastica	–	221 i	–	–	x
15		Cifrul regal	220 i	221 h	–	x	x
	TOTAL					10 (9)	12
	Identice					7	

Din tabelul centralizator rezultă că proiectanţii casei „Huguenin Frères & Co" au propus autorităţilor române un număr de cel puţin 14 variante majore; din păcate unele neatent asamblate, au dat naştere unor piese hibride, cum este cazul proiectului de 25 bani (MBR, nr. 220 i), unde pentru aversul fără milesim a fost montat un revers din aceeaşi categorie, ori în cazul proiectului de 50 bani (MBR 221 g) unde la aversul cu milesim (vezi 25 bani MBR, nr. 220 g) a fost montat tot un revers cu milesim. S-ar putea însă ca pentru moneda de 50 bani 1921 să se fi proiectat doar revers fără milesim, aşa cum nu s-a proiectat revers cu milesim pentru monedele perforate de 25 bani şi aşa poate fi explicată lipsa exemplarelor de tip vultur cu aripile desfăcute (vezi Tabelul nr. crt. 10 şi 11) pentru acest nominal. Aşa cum rezultă din tabel cunoaştem, în raport cu cele 14 reprezentări majore pentru avers, un număr de 9 tipuri pentru moneda de 25 bani şi de 12 tipuri pentru moneda de 50 bani, lucru explicabil, deoarece până la noi au ajuns două seturi de proiecte ale acestui nominal, iar comune celor două nominale sunt şapte reprezentări.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Am putea, în acest caz, presupune că şi pentru nominalul de 25 bani s-au trimis la Bucureşti un număr mai mare de proiecte foto decât cele ajunse până la noi.

Pentru revers, firma elveţiană a propus comanditarului la moneda de 25 bani, patru modele, două pentru moneda neperforată, cu şi fără milesim şi două pentru moneda cu perforaţie centrală, dar ambele fără milesim, una cu cifrul regal, iar cealaltă ornată cu spic de grâu, spre deosebire de reversurile neperforate, care au ramură de măslin sau poate de laur. La proiectul monedei de 50 bani avem trei modele de revers şi anume, două pentru moneda neperforată, cu două spice de grâu pentru reversul fără milesim şi cu ştiulete de porumb pentru cel cu milesim şi un proiect pentru piesele cu perforaţie centrală, cu milesim şi spice de grâu. Cum arătam mai sus, când discutam proiectul de 50 bani (MBR, nr. 221 g), considerăm că există argumente suficiente pentru a susţine neproiectarea celui de al doilea revers pentru moneda cu perforaţie centrală, fără milesim.

Probe monetare

În ceea ce priveşte probele monetare, se păstrează în colecţia Mihai două piese care nu sunt incluse în catalogul standard şi anume o probă a monedei de 1 leu 1941, identică cu monedele în circulaţie, dar care are incizată pe revers cifra de control 28, iar a doua este proba de cupru-nichel-zinc a piesei de 20 lei 1944. Că este cu adevărat o probă şi nu un falsificat în dauna colecţionarului ne asigură greutatea de 7,41 g a probei, mult mai grea decât piesele similare de zinc în circulaţie, cu o greutate de numai 6 g.

Specimene monetare

În colecţiile cabinetului numismatic al Muzeului de istorie şi artă al municipiului Bucureşti se păstrează şi două seturi de specimene ale monedei divizionare emisă în vremea Republicii Populare Române, care se păstrează în două cutii identice. Cum piesele respective au fost descrise mai sus, aici nu ne mai rămâne decât să descriem cutiile în care se păstrează aceste specimene:

Cutie de pânză roşie şi încuietoare de alamă ornamentată, având dimensiunile de 160 mm × 130 mm × 30 mm; în interior capacul este căptuşit cu atlas alb, iar suportul în care sunt dispuse specimenele în lăcaşuri special amenajate este de pluş alb. Pe capacul cutiei este imprimată o inscripţie pe cinci rânduri:

BANCA DE STAT A REPUBLICII POPULARE ROMINE
BANQUE D'ÉTAT DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE
MONETA METALICĂ DIVIZIONARĂ IN CIRCULAŢIE
MONNAIES MÉTALLIQUES DIVISIONNAIRES EN CIRCULATION
1956

Între rândurile trei şi patru este imprimată stema României md. 1952.

În cutie se păstrează în lăcaşurile lor un număr de douăsprezece specimene, fiecare purtând aversul sau reversul uneia din cele şase monede metalice aflate în circulaţie în anul 1956. De altfel milesimile aparţin celei mai recente emisiuni bătute pentru respectivul nominal în circulaţie în 1956.

Nu avem cum să ştim dacă astfel de seturi cu specimene de monedă metalică emisă de R.P.R. sau R.S.R. au mai fost pregătite, când şi cu ce prilej. Oricum, cele

de faţă au fost cu siguranţă trimise de bancă numai instituţiilor interesate, dar poate au fost oferite şi înalţilor demnitari ai statului, astfel că informaţii privind existenţa lor nu au avut cum ajunge la îndemâna cercetătorilor interesaţi în studierea tuturor aspectelor istoriei monedei româneşti.

NOTE

[1] Cel mai recent exemplu este cel al monedei de 5 lei cu efigia lui Mihai Viteazu, neemisă şi topită, despre a cărei existenţă numismaţii români au aflat mai întâi din literatura de specialitate străină, vezi Chester L. Krause şi colab., *Standard catalog of World coins*, Iola, 1994, p. 1661, nr. 112.

[2] C. Buzdugan, Oct. Luchian, C. C. Oprescu, *Monede şi bancnote româneşti*, Bucureşti, 1977, p. 417, mai departe MBR.

[3] Vezi Maria Cojocărescu, BSNR, 75-76 (1981-1982), nr. 129-130, p. 381-384.

[4] *Ibidem*, p. 382-383.

[5] *Ibidem*, p. 382.

[6] *Ibidem*, p. 383, catalog nr. 9 şi p. 384, unde şi discuţia.

[7] MBR, p. 302, nr. 220 c şi p. 303, nr. 221 a, unde urna în care arde flacăra veşnică greşit identificată drept *Cupa Victoriei*; pentru corecta identificare şi discuţia asupra semnificaţiilor vezi Maria Cojocărescu, *op. cit.*, p. 383, catalog nr. 6 şi p. 384.

[8] MBR, p. 302, nr. 220 e, simbolul identificat corect de Maria Cojocărescu, *op. cit.*, p. 383, catalog nr. 4.

[9] Simbolul caneforei, ca personaj importat în cortegiile şi ceremonialele antice a scăpat autorilor anteriori, vezi la Maria Cojocărescu, *op. cit.*, p. 383, catalog nr. 2 unde „opaiţ ornamentat cu o statuetă" şi *MBR*, p. 302, nr. 220 d şi p. 303, nr. 221 e unde doar „opaiţ cu flacără". Dacă privirea nu ne înşală, credem că pe urna purtată de caneforă se află culcat trupul unui erou cu capul spre dreapta; simbolul este complex (opaiţ arzând, caneforă, trupul eroului mort), dar sugestiv pentru jertfa supremă adusă pe altarul patriei de zecile de mii de ostaşi români căzuţi în Războiul de Întregire (1916-1919).

[10] Stema României md. 1881 va fi înlocuită la 23 iunie 1921 cu noile arme ale României Mari, dar în herbul României, gravat pe probă, blazonul cvadripartit al familiei de Hohenzolern este redat plin, în argint, fără marcarea cvadripartiţiei şi al smalţului negru, aşa cum ar fi fost corect.

[11] Vezi Maria Cojocărescu, *op. cit.*, p. 384.

QUELQUE PROJETS, ÉPREUVES ET SPECIMENS MONÉTAIRES ROUMAINS

RÉSUMÉ

Les auteurs publient 20 projets photographiques sur des rondelles métaliques réalisés par l'entreprise „Huguenin Frères & C°" pour les monnaies de 25 bani, 50 bani 1921 et 1 leu 1922, dix épreuves monétaires des années 1922-1944, appartenant toutes à la collection Constantin Mihai, ainsi que 12 spécimens monétaires pour les six monnaies divisionnaires en circulation en

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

1956. On a effectué, bien entendu, les rectifications et les compléments nécessaires aux pièces qu'on avait incluses dans le volume C. Buzdugan, Oct. Luchian, C. C. Oprescu, *Monede şi bancnote româneşti,* Bucarest, 1977 et nous avons publié ici les quelques projets et épreuves, qui ont échappé à l'attention des auteurs du volume que nous venons de citer.

EXPLICATION DES FIGURES

Pl. I. Projets, photographies sur métal: 25 bani 1921.
Pl. II. Projets, photographies sur métal: 50 bani 1921 et 1 leu 1922.
Pl. III. Épreuves monétaires des années 1921-1944.
Pl. IV. Cassette à spécimens monétaires: R.P.R., 1956.

PROBA DE 5 LEI 1922 (MBR, 225b)

LILIANA-NICOLETA HANGANU
şi *RADU OCHEŞEANU*

Sfârşitul primului război mondial ridica în faţa autorităţilor române o problemă financiară şi anume unificarea monetară a României reîntregite[1].Realizarea acesteia ar fi dus în primul rând la stoparea haosului financiar în continuă creştere, datorită rămânerii în circulaţie a biletelor având o pretinsă acoperire în aur la Banca Reich-ului, ce au fost emise de autorităţile de ocupaţie prin Banca Generală a României, a bancnotelor ruseşti din emisiunile Romanov şi Lwow (în Basarabia), a coroanelor austro-ungare (în teritoriile româneşti eliberate de sub stăpânirea imperiului bicefal) - precum şi datorită pătrunderii masive a coroanelor Băncii Austro-Ungare (inclusiv a biletelor de 10 000 coroane emise de această instituţie după prăbuşirea Imperiului)[2], iar în Basarabia, într-o mai mică măsură a rublelor fără valoare[3]. Cu toate încercările guvernanţilor români de a împiedica invadarea pieţei transilvănene şi bucovinene cu astfel de bilete, a căror valoare se deprecia continuu (chiar şi măsura de a se ştampila bancnotele austro-ungare s-a dovedit în final ineficace, atât din cauza falsificării ştampilei, cât şi a ştergerii tuşului în timpul circulaţiei), procesul de pătrundere ilegală în ţară nu a fost stopat[4].

La preschimbarea din septembrie 1920 a biletelor aflate în circulaţie pe piaţa monetară românească numai în bancnote ale Băncii Naţionale a României, statul român a pierdut prin această operaţie 7,025 miliarde lei[5], datorie publică ce a grevat bugetul ţării ani de-a rândul, deşi, în timp, parte din sumă a fost recuperată din activele *Die Oesterreichisch-Ungarische Bank* primite de România ca stat succesor al Imperiului austro-ungar[6].

Pentru normalitatea tranzacţiilor cotidiene era necesară pe piaţa monetară, în primul rând, din câteva considerente de politică financiară, emiterea unor bani de metal cu nominale mici şi care să poarte noi simboluri ce să reflecte în acest fel noile condiţii teritoriale şi istorice. Astfel, se ştie că viteza foarte mare de rotaţie pe piaţă a monedei mărunte nu permite folosirea banilor de hârtie, care, indiferent de calitatea suportului, se uzează rapid. Din epoca modernă, dreptul regalian al statului de emitere a monedei naţionale a fost parţial concedat băncilor de emisiune, dar numai pentru cupiurile de valoare mare. Şi numai în condiţiile speciale ale primului război mondial, datorită retragerii metalului preţios din circulaţie prin tezaurizare, statul a îngăduit Băncii Naţionale să emită bilete de 1, 2 şi 5 lei, Ministerul Finanţelor emiţând numai bilete de 25 şi 50 bani. Pe de altă parte, prin baterea monedei divizionare de metal, statul român ar fi avut câştiguri substanţiale: astfel, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, pentru baterea primelor monede de bronz, statul a

BSNR, LXXXVI–LXXXVII, 1992–1993, p. 225–231

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com